

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

An pater possit retrahere filium à Religione, num 1. paragraph. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

clariora, nobilioresque praefecturas, ob diligentiore operam, quam navabo litteris, faciliore negotio, divis aspirantibus, assequar. Vt quid ergo me ad matrimonium vel compellere poteris, vel velis allicere? Verum hæc pro mea defensione hæcenus satis; orationem enim meam libenter supprimo, quam vis restent plura dicenda; quia (ut verbis utar S. Joannis Chrysostomi, & concionem Flaviani Episcopi lepidissimi oratoris audire exoptantis) cupio tuam, Hierothee sapientissime, audire vocem personantem, measque partes confirmantem; siquidem nos pastorales pueri subtili salamo sibilamus, veluti sub quercu quadam, aut fago ad umbram viridantium pratorum confidentes: tu vero, optimi instar, atque artificiosi Musici, auream citharam modulatus, dulcissimi sonitus consonantia, universum excitas cum admiratione theatrum: hæc Chrysostomus, hæc ego. His postremis verbis, pro modestia rubore suffusus est Hierotheus; at subinde pleraque in rem ex sanctis Patribus admirando eloquentiæ pondere cum addidisset, reprobare ea, convictus pater, latum unguem non potuit; unde factum est, ut in posterum molestiam filio nequaquam attulerit: remque felici successu Deus O. promovit; nam aliquibus post annis, sacerdotio initiatus Hermagoras, promovente apud Hispaniæ Regem fratre Polycrate, Archiepiscopus Panormitanus incredibili parentum adhuc viventium, usque ad lachrymas, læticia, totiusque civitatis gratulatione, creatus est.

F. Bell. l. sup. cit. g. S. Chris. hom. 1. de panit. fi.

§. V.

An pater possit retrahere filium à Religione.

REdeo unde discesseram. Aderat huic disputationi Metilda cum reliquis, ut dictum est, de familia. Et, o discretissime pater, subjunxit, quandoquidem mei germani fratris hæcenus confirmasti partes, quæso te, ut partes etiam meas hic suscipias, atque exponas, an me à Religione (quàm tam studiosè appeto) licetè retrahere possit pater?

Hæc disputatio (respondit Hierotheus) universaliore methodo digerenda est; vel enim sermo instituitur de impediente ingressum in religionem, vel de consulente egressum ab illa: rursus, vel de impediente & consulente, vi, fraude, injuria, vel sine his, puta, precibus dumtaxat, vel mero consilio. Denique potest esse locutio, vel de peccato, vel de obligatione restitutionis.

Impediens vi, fraude, injuria &c.

Porro a certum sit, impediementum ingressum, vel consulentem egressum Religioso, imo & novitio, b fraude, injuria, peccare mortaliter, & ad restitutionem teneri, si quod homini, vel religioni damnum emergat. Ratio est manifesta, quia omnis vis, & fraus contra justitiam est, ergo in re gravi,

H 2

gravi,

gravi, qualis est hæc, sine dubio parit obligationem restitutionis inferenti. Certè tum homo, tum religio habent jus, ne alius per vim & fraudem impediatur emolumenta, quæ ipsis ex talis habitus assumptione vel conservatione obvenire possunt, ergo qui contra hoc jus operatur, contra justitiam agit.

a *Dicastill. lib. 2. de just. tr. 2. d. 7. dub. 2. à nu. 16. Joannes de Lugo t. 1. de just. disp. 9. sec. 3. à nu. 28. auctoresque ab eod. citati.* b *Dicastill. l. c. num. 26. sequens Rebellium, aliosque.*

3. Dixi (si damnum emergat) nam evenire potest, ut ille homo infructuosus fuerit, vel futurus esset Religioni, vel alius loco illius fuerit admissus, vel ut compensentur emolumenta, quæ is per se afferebat, vel allaturus erat, cum expensis sui victus & vestitus; tunc ergo cum nullum damnum factum fuerit, nullum est restituendi natum onus. Notanter dictum est (per se) nam quædam per accidens forte eventura, an hic consideranda sint, fusè habes apud Doctores. c *Pari modo, si ingrediendo in religionem, nihil amplius homo ibi habuisset, quàm si remansisset in sæculo, nihil ei restituendum est, cum nihil ex illa vi doloque deperdidit. Imo quando sive Religioni, sive homini damnum est restituendum, semper aliquid judicio prudentis viri diminuendum est, ex illo capite, quod non omnino certum est damnum à vim inferente illatum, cum potuerint esse aliæ causæ, cur homo ille, vel non ingrederetur in religionem, vel ingrederetur ab illa.*

c *Io. de Lugo l. c. n. 34.*

4. Damnum autem hoc, vel est spirituale, qualis est ipse non ingressus, & egressus, vel temporale. De hoc posteriore loquuti sumus; nam cum prius sit malum irreparabile, ratione illius, tu, qui vim dolumve intulisti, vel pravum consilium dedisti, solum obligaberis ad vim dolumque auferendum, consiliumque malum retractandum: (si hæc adhuc persistant) nam cæterum si postea homo ille perseveraret in abicienda Religione, ipsi suæque voluntati imputaretur, non tibi, qui vim deceptionemque jam pro virili removisti.

Scio, aliquos de te pro damno temporali religioni illato obligare, ut vel alium ad religionem adducas, vel te illi mancipes: sed certè non assentior, quia nemo obligatur libertatem dare, quæ est ordinis superioris, pro damno temporali, quod est ordinis inferioris.

d *Gabr. Scotus, alijq. apud Dicastillum l. c. num. 34. e Scotus Rebell. Less. Vasq. alijq. quos ib. cit. sequiturque Dicastillus.*

Impediens sine vi, fraude, injuria,

5. Iam vero difficultas major est de impediente, vel consulente, sed sine injuria, an peccet, restitutionique sit obnoxius?

Quoad peccatum.

Quoad peccatum, sic habet Molin. Qui absque rationabili, vel justa causa

caussa diffuadet alicui Religionis ingressum, aut ei suadet egressum, graviter peccat, quoniam retrahere à tanto bono, grave est; tenebiturque, qui ita retrahit, charitatis lege, suadere contrarium, si spes sit, iri resarcitur, quod ita impedivit; unde graviter peccant parentes, qui solo carnali affectu permoti, absque rationabili causa, nullum non movent lapidem, ut filios à religione, quam ingressi sunt, extrahant, lacrimis & alijs vijs conando, à tam sancto proposito illos avertere: soletque Deus illos, ac filios ita extrahentes graviter, etiam in hoc saeculo, punire. Videant etiam Senatores Regij, se graviter peccare, concedendo mandata, ut absque rationabili causa prius sufficienter cognita & examinata, extrahantur, & collocentur in domo aliqua, ubi acriter eorum constantia teneatur. Hac Molina, qui videtur supponere, hanc causam examinari à Senatoribus Regijs posse; in quo tanto Doctori nulla ratione consensum præbeo: cum enim hac causa sit spiritualis, ad Ecclesiasticum Iudicem pertinet, non ad saecularem.

f Molina t. 5. de just. tr. 4. d. 51. §. secunda vero pars.

6. Dictum autem merito est (sine rationabili causa) hac enim existente, cum prudenter agatur ab eo, qui hac motus ingressum diffuadet, non est timenda culpa. Rationabilem causam putat ibidem Molina, primò, si ingressus est futurus nocimento ingredienti. Secundò, si in ea religione dissolute vivatur. Tertio, si candidati complexio sit iugo religionis inepta.

Quartò, si ejusdem mores, sint adeo pervicaces, ut majora mala religioni, vel etiam ipsi merito timeantur. Quintò, si aliquo impedimento, quod religiosam professionem impediatur, v. g. ære alieno, matrimonij promissione, infirmitate corporis, vel simili, laboret. Sextò, si parentes, sororesve graviter ejus auxilio indignant. Hæc ex illo. Quanta autem debeat esse ejusmodi necessitas, & qua ratione necessitas extrema parentum impediatur ingressum, imò & licite extorqueat filium, & quoscumque alios professos à religione, non vero necessitas gravis, quæ solum, per aliquos, impedit quidem ingressum filij, & aliquando fratris, sorore periclitante, non vero justificat egressum, quia obligatio tunc non est tanta, ut vincere possit possessionem, quam habet religio in personam Religiosi jam professi: hæc, inquam, fuse docent Sanchez, & Suarez, h Castrop. i Valentia, l Bonacina, m Azor, n Trullench, o & omnium horum primus S. Thomas. p

g Sanc. l. 4. in decal. c. 20. à n. 14.
h Suar. t. 3. de Rel. l. 5. c. 6. nu. 5. i
Castro. t. 3. tr. 16. d. 1. p. 7. 9. 5. num.
præsertim 13. l Val. t. 3. d. v. qu. 1. p.
m Bonac. t. 2. in 4. Dec. præc. d. 6.
n unica p. 4. nu. 7. ubi addit, quamvis
non desint, qui contrarium sentiant. n
Azor. p. 2. l. 3. c. 3. qu. 5. o Trull. no.
1. in decal. l. 2. c. 23. & 24. & l. 4.
1. d. 9. p S. Th. 2. 2. qu. 101. ar. 4.
d. 4. & quod lib. 2. qu. 2. art. 16. &
uod li. 20. qu. 5. art. 9.

7. Quoad peccatum, de quo agimus, video Suarium q aliquid be-

H 3

nignius

nignius indulgere parentibus, atque adeo alijs, filios aliosque a Religionis ingressu, modestè ac temperatè retrahentibus: sic enim habet: Si quis absque injuria violentiæ aut deceptionis, alium avertat ab ingressu religionis, precibus vel promissionibus, illud non esset ex genere suo peccatum mortale, quia ibi non intervenit injuria, neque inductio ad malum, neque aversio, sed abstractio à bono ad salutem non necessario. Cur ergo ibi erit gravis malitia? nam licet alter grave detrimentum patiatur, non tamen involuntariè, sicuti per vim aut deceptionem; sed quia libere consentit: ergo inde non redundat in alium malitia, saltem gravis. Sed licet verum sit, tunc non esse tam grave peccatum, est tamen sine dubio peccatum multum repugnans ordini charitatis, & respectui Dei, à cujus majori obsequio homo separatur.

q. *Suar. l. c. 3. de re. l. 5. r. 9. n. 9.*

Et paulo post: si quis intendat, ut solum ingressus differatur, minor erit culpa, & talis posset esse causa, ut esset nulla; sic enim excusari possunt parentes, qui aliquantulum filios detinent, ut eorum constantiam experiantur, vel eorum vocationem magis examinent. Hæc Suarez. In cujus loci margine breviter, & perspicuè sic est tota doctrina in compendium redigitur. Qui avertit alium à religionis ingressu solū precibus ac promissionibus, non graviter peccat, nisi preces sint importunæ, & sine ulla causa contra certam Spiritus sancti vocationem.

ibi.

8. Facit insuper ad hoc argumentum prohibitio Tridentini, & quod ubi excommunicationem contorsit adversus eos, qui per vim feminas cogunt (non loquitur de maribus) ad ingressum religionis, tandem extendit ad eos, qui illas impediunt, his verbis: Simili quoque anathemati subijcite eos, qui sanctam virginis, vel aliarum mulierum voluntatem velum accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo, sine justa causa, impediunt. Hæc Concilium. Impediunt vero primò, (ut ibidem habet Suarez n. 13.) omnes illi, qui per vim directè, vel indirectè illatam famina, directè impediunt ejus voluntatem, id est, per graves minas, vel similia &c. Secundo, qui per similem vim Monasterio illatam impediunt, ne ibi mulier admittatur. Tertio valde probabiliter, etiam ij, qui decipiunt falsis rationibus feminam, ut mutet voluntatem ingrediendi in Monasterium, vel in eo perseverandi; at eum, qui precibus & promissionibus obtinet à femina, ne continentiam profiteatur, quamvis sic impediatur, ne velum accipiat, aut votum emittat, non comprehendit ab hoc Concilij decreto, docet ibidem Suarez, quia sic non propriè impedit voluntatem, sed procurat, ut voluntas mutetur, seu non habeatur, quia modus hic per preces dissuadendi, nullam continet injustitiam, sicuti continet vis, fraus, & prædicta deceptio. Atque ex his animadvertitis, sive parentes, qui filium, sive alios, qui quamlibet puellam retrahunt precibus & lacrymis à religionem immunes esse ab excommunicatione

ibi.

ata per hoc Concilij decretum, sed so-
lum facere contra charitatem numero
precedente declaratam.

*Trid. ses. 25. c. 18. de qua fufe Saa-
rez. l. c.*

Quoad restitutionis obligationem,

9. Veniamus jam ad aliud caput de
restitutione. Affero, precibus simili-
busque blandimentis, sine vi vel frau-
de dissuadentem alicui ingressum, vel
suadentem egressum, ad nullam resti-
tutionem / obligari. Non ipsi egresso,
vel non ingresso, quia contra eum,
cum ipse voluntarie assentiatur, nulla
injustitia committitur; quare nulla
restitutionis obligatio enascetur, quae
ad solam injustitiam consequitur.
Non ipsi religioni (quidquid & alij
in contrarium sentiant) quia neque
contra ipsam hoc modo injustitia fit:
cum enim peccatum hujus consulen-
tis, seu allicientis non sit aliud, nisi
cooperari ad egressum Religiosi, vel ad
non ingressum, cum ejusmodi egres-
sus, vel non ingressus non sint peccata
contra justitiam, sed ad summum con-
tra divinam inspirationem, vel con-
tra votum, nec erit contra justitiam,
peccatum ad illas actiones permoven-
tis. Pluribus haec prosequuntur Do-
ctores laudati: mihi autem haecenus
disputasse, sufficiat, quo, amantissima
filia, noscas, vim nullam adversus pi-
um propositum tuum à quoquam af-
ferri licite posse.

*Less. Sanc. alijq. apud de Lugo de
just. t. 1. d. 9. sec. 3. Petr. Navar. Ban-
tes, alijque apud Dicastillum li. 2. de*

*just. tr. 1. d. 7. dub. 2. n. 4. & Molina t.
5. de just. tr. 4. d. 51. r. 9. arbitror ve-*

10. Haec aliaque similia Hierothe-
us; quae ita permoverunt patrem Plu-
togenem, ut is Metildae sacrum velum
assumendi bonam veniam se conce-
surum sponderit. Et cert. statim ac
in urbem ab agro post mensem regres-
sus est, constituta ei pingui dote, pro-
misso sterit. Tu vero hic suspice, Le-
ctor, divina consilia. Tam diu vitam
duxit Plutogenes senex, ut hanc
sanctissimam puellam jam grandiore
aetate provecam, totius monasterij,
quod sub nomine & tutela sancti Sal-
vatoris à nostro Panormitano Colle-
gio non multis passibus distans, celeberrimo
est Panormi, viderit praefecturam a-
gere, hoc est, vulgari vocabulo, Abba-
tissam, eo prorsus tempore, quo ejus-
dem filius Hermagoras Antistes, ut
modo memini, admirabili prudentia
ac singulari morum probitate Panor-
mitanam Ecclesiam gubernabat.

11. Illud animadversione dignum
porro est: vidisti enim, amice Lector,
consilio, opera, autoritate doctissimi
Theologi moralis, quo haec pientissi-
ma familia pro expiatione peccatorum
utebatur, quam multa fortunatum
exitum, ultra omnem expectationem,
sortita sint. Tantum ergo praestat, sa-
pientibus viris ac pijs animas fidelium
instruendas regendasque committere.
Nam propterea Theologos morales,
qui huic operi insudant, atq; in edocē-
dis instituendisq; confessarijs permaxi-
mè laborât, magni faciant (absit verbo
invidia) velim omnes Tu, qui mea haec
legis,

legis, si adolescens es, ac tyrocinium tantæ scientiæ ponere jam decrevisti, eorum limina tere, eos sæpe interroga, illorum lectionibus assidue ac frequenter assiste, quo aptior ad tantum munus animas regendi, quo nullum est excellentius, efformeris.

12. Iam vero dum avidis auditorum auribus, quæ retulimus, aliaque plura propinaret Hierotheus, ex cui ore magis, quam ex Platone, melle dulcior, ob inditum à natura leporem, stuebat oratio, vergebat ad occasum sol, atque à vicinis montibus, arboribusque longiores se demittebant umbræ. Quare Theologo dicenti quies, familiæque pro suo cuiusque libertu consueta ambulationes per amœna viridarij spatia concessæ sunt. Quorum exemplo, & mihi à benigno lectore, ne plus nimio in scribendo desudem, tantillum, oro, quietis, absoluto jam Dialogo, permittatur.

CAPVT TERTIVM.

Quid parentes filijs, quid conjuges conjugibus invicem debeant, &c.

VT valde obvia, & omnibus pœne cognita prætermittam, eadumtaxat compendiosè differebo de marito & uxore, quæ nonnulla explanationis luce pro tyrohibus indigere videbuntur.

§. I.

Pater quoad alimenta filij, ejusdemque exheredationem & vota.

Pater filio legitimo.

QUoad patrem, quæret quis primò, an pater teneatur alimenta præstare filio legitimo? Respondeo, teneri, *a* etiam si filius anthoritate principis fuerit proscriptus; etiam si fuerit excommunicatus, etiam si dissipaverit ea, quæ pater forte eidem assignaverat pro alimentis, etiam si filius potuerit sibi suo labore, vel aliunde providere, re ipsa tamen non providit. Ratio horum & similium est, quia adhuc filius est, & pars patris, de jure naturæ patris commendatus, excipe quædam nu. 8. Quod si pater bonis careat, polleat vero mater, hæc succedit in hac obligatione, & utroque deficiente, avi, vel alij progenitores paterni, & his quoque deficientibus, avi progenitoresve materni; addit Azor, *b* & tandem consanguinei propinquiores, id quod, nisi forte intelligas fratres, sorores, ac patruos, *c* durum mihi videtur, si filius habeat unde vivat, liberabitur pater, materve, alijque ab alimentis porrigendis, quia cessat tota causa, nempe filij necessitas.

a Azor. p. 2. l. 2. c. 4. q. 7. b Idem ib. c. 5. q. 8.

2. Nomine autem alimentorum hic cc veniunt victus, vestitus, domus, lectus, medicinæ, impensæ funeris, imo & uxoris filijque sustentatio: atque hæc omnia juxta cujusque conditiones; ita, ut filio nobili debeantur famuli, & pædagogus, & libri, & impensæ necessariae ad studendum, & juxta morem patriæ, etiam equus.